

Soạn bài lớp 11: Khóc Dương Khuê do Nguyễn Khuyến sáng tác thuộc môn Ngữ văn lớp 11 học kỳ 1. Bài soạn dưới đây giới thiệu với các bạn để tham khảo về nỗi đau khi mất một người bạn thân thiết của tác giả giúp học tập tốt môn Ngữ Văn lớp 11 chuẩn bị cho bài giảng sắp tới đây của mình.

Soạn bài: Khóc Dương Khuê mẫu 1

Kiến thức cơ bản

Dương Khuê (1839 - 1902) là người làng Vân Đình, huyện ứng Hoà, Hà Tây. Đâu cử nhân cùng khoa với Nguyễn Khuyến, sau đậu tiến sĩ nên còn được gọi là Vân Đình tiến sĩ Dương thượng thư. Dương Khuê là người có nhân cách, là một ông quan thanh liêm, chính trực. Ông còn là một nhà thơ lớn của thế kỷ XIX. Nguyễn Khuyến và Dương Khuê là hai người bạn tâm đầu ý hợp, cùng có tấm lòng với dân tộc, nhưng họ lại đi hai con đường khác nhau, Nguyễn Khuyến cáo quan về ở ẩn còn Dương Khuê tiếp tục làm quan...

Bài thơ được Nguyễn Khuyến viết để khóc bạn, lúc đầu viết bằng chữ Hán với nhan đề "Vãn đồng niên Vân Đình tiến sĩ Dương thượng thư". Sau tác giả tự dịch ra chữ Nôm lấy tên là "Khóc bạn", nay quen gọi là "Khóc Dương Khuê". Bài thơ thể hiện xúc động tình bạn tri âm tri kỷ của hai nhà thơ. Nghe tin bạn qua đời, nhà thơ đã vô cùng đau đớn và những kỷ niệm ngày xưa đã ùa về trong kí ức. Qua bài thơ khóc bạn, tác giả đã bộc lộ tâm trạng cô đơn, những trăn trở day dứt của nhà thơ về nhân tình thế thái.

Rèn kĩ năng

Bài thơ có thể chia thành ba đoạn:

- Hai câu đầu: đau xót khi nghe tin bạn mất.
- Từ câu 3 đến câu 22: Nhớ lại những kỷ niệm giữa hai người và thể hiện tâm trạng thời cuộc của nhà thơ.
- Phần còn lại: Nỗi đau mất bạn và tâm sự cô đơn vì thiếu tri kỷ.

Bố cục này đã thể hiện một cách chân thực mạch cảm xúc của nhân vật trữ tình tác giả trước sự ra đi của người bạn tri âm tri kỷ.

Hai câu thơ mở đầu đã diễn tả rất tinh tế nỗi đau mất bạn của nhà thơ. Cách gọi "bác" vừa đúng mực, vừa rất thân mật. Để giảm nhẹ nỗi đau, để tự an ủi mình và thể hiện sự trân trọng đối với người bạn vong niên, nhà thơ đã dùng từ "thôi" để chỉ sự ra đi vĩnh viễn của người bạn già. Nhà thơ đã dùng cách nói giảm để thể hiện nỗi đau của mình. Còn nỗi đau mất bạn cũng được diễn tả hình ảnh "Nước mây man mác...". Nỗi buồn đau thấm cả vào cảnh vật. Nỗi đau của người già thâm trầm kín đáo nhưng sâu sắc. Những từ "man mác", "ngậm ngùi" đã thể hiện được sắc thái tinh tế ấy trong cách thể hiện tâm trạng của nhà thơ. Đau đớn nhưng không ồn ào mà da diết.

Khi khóc bạn, nhà thơ ôn lại kỉ niệm gắn bó giữa hai người. Kỉ niệm được nhắc lại bắt đầu từ khi họ gặp nhau và cho đó là "duyên trời". Cách diễn đạt này của tác giả đã khẳng định một lần nữa tình bạn sâu sắc của hai người. Họ đã cùng nhau chia ngọt sẻ bùi, cùng "chơi nơi dặm khách", "rượu ngon cùng nhấp", cùng "bàn soạn câu văn". Không chỉ có những kỷ niệm ngọt ngào, họ cũng đều cùng là nạn nhân của thời thế. Vì thế, tin người bạn mất đã làm nhân vật trữ tình vô cùng xúc động. Nỗi niềm ấy được nhà thơ thể hiện một cách chân thực:

*Bác già tôi cũng già rồi
Biết thôi, thôi thế thì thôi mới là*

Ba từ thôi thể hiện rõ nỗi xót xa đau đớn, sự hụt hẫng của người bạn già. Câu thơ vừa là nỗi khóc bạn vừa là nỗi thương mình.

Đoạn từ câu 19 đến câu 28 vẫn trực tiếp thể hiện niềm thương tiếc người tri âm tri kỷ. Đó là hồi ức về lần gặp cuối cùng giữa hai người. Tính chất bất ngờ của tin bạn mất lại được nhắc lại:

*Làm sao bác vội về ngay
Chợt nghe tôi bỗng chân tay rụng rời*

Sự ra đi của người bạn già lại được dùng bằng một cách nói khác đoạn trên "vội về ngay". Về là về với tiên tổ. Cũng là một cách nói giảm nhưng mang sắc thái biểu cảm khác.

Không phải chỉ là thương cho người ra đi đã phải sớm từ giã cuộc đời mà còn là thương mình, thương cho người ở lại đã mất đi một tri âm. Vẫn mang trong lòng nỗi u uất thời thế nên trong lời khóc bạn, trong nỗi đau mất tri kỷ có cả nỗi đau thời thế:

*Ai chẳng biết chán đời là phải,
Vội vàng chi đã mai lên tiên.*

Giữa họ, trong những ngày không gặp nhau khi mỗi người đi một con đường, vẫn chung nỗi đau thế sự. Xác nhận "chán đời là phải" là sự thể hiện một cách kín đáo và thâm trầm của nhà Nho về thời thế. Thời thế hỗn loạn, những giá trị đạo đức văn hoá truyền thống đang bị phá huỷ đã khiến những nhà nho có nhân cách và biết tự trọng như Nguyễn Khuyến luôn cảm thấy "chán đời".

Tác giả đã dùng một loạt điển tích, điển cố về tình bạn tri âm để diễn tả nỗi đau mất bạn một cách sâu sắc ở đoạn thơ cuối cùng. Mất đi người tri âm, người ở lại sẽ rơi vào cô đơn, sẽ không còn người để giải bày tâm sự. Lời khóc bạn của người già khác với nỗi đau của người trẻ tuổi. Đây là nỗi đau nuốt nước mắt vào trong. Tình cảm chân thành của một người bạn già đã được thể hiện thật chân thành và sâu sắc.

Soạn bài: Khóc Dương Khuê mẫu 2

Bố cục

Phần 1 (hai câu thơ đầu): Nỗi đau khi nghe tin bạn mất.

Phần 2 (từ câu 3 đến câu 22): Những kỉ niệm về tình bạn qua dòng hồi tưởng của tác giả.

Phần 3 (đoạn còn lại): Sự đạu đón, hụt hẫng khi quay trở lại đối diện với hiện thực.

Câu 1 trang 32 SGK Ngữ văn 11 tập 1

Bài thơ này có thể chia thành 3 đoạn:

Đoạn 1 (hai câu thơ đầu): Nỗi đau khi nghe tin bạn mất.

Đoạn 2 (từ câu 3 đến câu 22): Những kỉ niệm về tình bạn qua dòng hồi tưởng của tác giả.

Đoạn 3 (đoạn còn lại): Sự đạu đón, hụt hẫng khi quay trở lại đối diện với hiện thực.

Câu 2 trang 32 SGK tập 1 Ngữ văn 11

Tình bạn thắm thiết, thủy chung:

- Cách xưng hô: tôi – bác đầy thân mật, nghĩa tình.

- Nỗi đau đón lúc nghe tin bạn qua đời: sử dụng điệp ngữ “thôi” với mức độ biểu cảm cao, sử dụng các từ láy “man mác”, “ngậm ngùi” diễn tả tâm trạng.

- Những kỉ niệm tình bạn đẹp đẽ:

+ Thuở đăng khoa, sớm hôm cùng nhau.

- + Kính yêu, khác đâu duyên trời.
- + Cùng nhau trải qua nhiều khoảng thời gian quý báu: lúc chơi nơi dặm khách, khi từng gác cheo leo, lúc rượu ngon cùng nhấp, khi bàn soạn câu văn.
- + Cùng nhau trải qua nhiều gian khó, biến cố cuộc đời: buổi dương cầm cùng nhau hoạn nạn, phận đâu thắng chẳng dám tham trời.
- Nỗi trống vắng khi bạn mất:
- + Chân tay rụng rời: nỗi đau tinh thần chuyển hóa thành nỗi đau thể xác.
- + Rượu ngon không có bạn hiền, câu thơ nghĩ đắn đo không viết, viết đưa ai, ai biết mà đưa: không có người tri âm, tri kỉ, không có người thấu hiểu.
- + Giường kia treo cũng hững hờ, đàn kia gảy cũng ngân nga tiếng đàn: vật còn mà người đi vật, đồ vật trở nên vô tri.

Câu 3 SGK tập 1 Ngữ văn 11 trang 32

Biện pháp tu từ:

- + Phép điệp liên hoàn, điệp vòng tròn: Không mua không phải không tiền không mua; Viết đưa ai, ai biết mà đưa.
- + Thủ pháp đối lập giữa cái còn và cái mất, vật còn mà người đã đi xa: rượu ngon không có bạn hiền; Giường kia treo cũng hững hờ; Đàn kia gảy cũng ngân nga tiếng đàn.
- + Sử dụng thể thơ song thất lục bát, thể thơ quen thuộc của ngâm khúc để bày tỏ cảm xúc da diết, quặn thắt.

Ý nghĩa

Bài thơ với những biện pháp nghệ thuật đặc sắc đã thể hiện được tình bạn chân thành, thủy chung, nỗi đau, niềm mong nhớ của tác giả đối với người bạn đã khuất của mình.

Soạn bài: Khóc Dương Khuê mẫu 3

Bố cục

- Đoạn 1 (hai câu đầu): Giới thiệu về sự ra đi đột ngột của Dương Khuê
- Đoạn 2 (từ câu 3 đến câu 22): Nhớ lại những kỷ niệm giữa hai người và thể hiện tâm trạng thời cuộc của nhà thơ.
- Đoạn 3 (phần còn lại): Nỗi đau mất bạn và tâm sự cô đơn vì thiếu tri kỷ.

Hướng dẫn

Câu 1 trang 32 sách giáo khoa Ngữ văn 11 Tập 1

Bài thơ có thể chia thành ba đoạn:

- Đoạn 1 (hai câu đầu): Giới thiệu về sự ra đi đột ngột của Dương Khuê
- Đoạn 2 (từ câu 3 đến câu 22): Nhớ lại những kỷ niệm giữa hai người và thể hiện tâm trạng thời cuộc của nhà thơ.
- Đoạn 3 (phần còn lại): Nỗi đau mất bạn và tâm sự cô đơn vì thiếu tri kỷ.

Câu 2 trang 32 Ngữ văn 11 Tập 1 sách giáo khoa

Kỉ niệm của tác giả với người bạn của mình

- Cùng nhau thi đỗ làm quan
- Cùng nhau dong chơi khắp chốn non nước
- Cùng ngân nga hát ả đào

- Cùng nhau uống rượu và bình luận thơ văn
- Cùng nhau trải qua những buổi hoạn nạn, vật đổi sao rời
- * Nỗi đau, trống vắng khi mất bạn
- Chân tay rụng rời khi nghe tin bạn mất
- Rượu ngon không có bạn hiền
- Câu thơ hay không có người bình luận
- Đàn kia gãy cũng không ai thấu hiểu

⇒ Cho thấy tình cảm thắm thiết giữa Nguyễn Khuyên và Dương Khuê. CÙNG với tâm trạng lúc đột ngột, lúc ngậm ngùi, luyến tiếc, lúc lắng đọng thâm sâu chi phối tuổi già của tác giả. Hai câu kết là nỗi đau không nước mắt, nỗi đau như dồn vào lòng.

Câu 3 trang 32 Tập 1 Ngữ văn 11 sách giáo khoa

- Nghệ thuật nói giảm nói tránh “Bác Dương thôi đã thôi rồi”
- Nghệ thuật sử dụng các câu hỏi tu từ trong đoạn cuối bài thơ. Hàng loạt các câu thơ như: Làm sao bác vội về ngay; Vội vàng sao đã mãi lên tiên, ... Để rồi lắng đọng trong những câu thơ hụt hẫng, chơi vơi
- Điệp từ không dùng rất hợp hoàn cảnh và đặc sắc. Chỉ một cặp lục bát mà chông xếp 5 chữ không diễn tả thật đúng cái trống vắng khi mất bạn. Để rồi kết đọng trong tiếng khóc đáng thương của người bạn già tri kỉ. Câu thơ cuối buông nhẹ mà khơi gợi, xót đau, hờn tủi.

CLICK NGAY vào **TẢI VỀ** dưới đây để download soạn văn lớp 11 bài Khóc Dương Khuê file word, pdf hoàn toàn miễn phí.